

VERGİ USUL KANUNU'NA GÖRE GİRİŞİM SERMAYESİ FONU VE FON AYIRMA VE AKTARMA ZORUNLULUĞU

Pınar Nur*

¹TÜBİTAK / Kıdemli Bilimsel Programlar Uzmanı, Türkiye

*nur.pnr@gmail.com

Özet – Küçük ve orta ölçekli şirketlerin ve girişimcilerin sermayeye ulaşması, varlıklarının ve faaliyetlerinin devam ettirilmesi açısından oldukça önemlidir. Bu anlamda, girişim sermayesine ulaşılmasına ilişkin imkânların artırılması ve bu alanda devlet teşviki sağlanmasına ilişkin düzenlemeler getirilmektedir. 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 325/A maddesi ile girişim sermayesi fonu ayırma imkânı tanınmıştır. Nitekim bu hükme göre, Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenleme ve denetimine tabi olarak Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak olan girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına sermaye olarak konulması veya girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması amacıyla, ilgili dönem kazancından veya beyan edilen gelirden girişim sermayesi fonu ayrılabilir olup, bu fon, kurum kazancının veya beyan edilen gelirin %10'unu ve öz sermayenin %20'sini aşamayacaktır. Söz konusu hükmün 2. fıkrasına göre ise, girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarlar pasifte geçici bir hesapta tutulacak ve mükelleflerce, fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya girişim sermayesi yatırım fonlarına yatırım yapılmaması halinde, zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler gecikme faizi ile birlikte tahsil edilecektir. 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda ise, ayrılan fonun vergi indirimine tabi tutulmasına ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Çalışma kapsamında, Vergi Usul Kanunu'na göre girişim sermayesi fonu ayırma şartları belirtilerek, 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ile 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında vergi teşvikinden yararlananların fon ayırma ve ayrılan tutarı aktarmasına ilişkin yükümlülükleri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler – Vergi Teşviki, Vergi Usul Kanunu, Girişim Sermayesi Fonu, Fon Ayırma, Fonun Aktarılması.

I. GİRİŞ

Girişim sermayesi, özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerin ve genç girişimcilerin ihtiyaç duyduğu sermayenin sağlanması açısından işletmelerin büyük oranda ihtiyaç duyduğu finansman kaynaklarından birisidir. Nitekim ihtiyaç duyulan teknolojik imkanlar, altyapı ve insan gücüne sahip olunması, ulusal ve uluslararası arenada pazar payının artırılması ve müşteri bulunabilmesi

açısından, önemli finansman kaynaklarına ulaşılması elzemdir.

Girişim sermayesi, girişim sermayesi ortaklıkları, girişim şirketleri, büyük ölçekli şirketlerin girişim sermayesi bölümleri, emeklilik fonları, yatırım danışmanları, yatırım bankası gibi çeşitli vesilelerle orta ve küçük ölçekli şirketlere/ girişimcilere yatırım yapılmasına özgü bir finansman kaynağıdır¹. Bu şirketler açısından devlet teşvikleri

[1] Stanley M. Rubel, "What venture capital financing has done for small business", **Business Lawyer (ABA)**, Vol: 26, No: 3, January 1971, s. 747.

ve özellikle vergi indirimi gibi uygulamaların öngörülmesi de oldukça önemlidir.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'na², 6322 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun³ ile Girişim Sermayesi Fonu'na ilişkin önemli bir düzenleme getirilmiştir. Buna göre, Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenleme ve denetimine tabi olarak Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak olan girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına sermaye olarak konulması veya girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması amacıyla, ilgili dönem kazancından veya beyan edilen gelirden girişim sermayesi fonu ayrılacaktır⁴. 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu⁵ ile 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'na⁶ göre ise, girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların beyan edilen gelirin belirli bir kısmı, gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlerden⁷ ve kurum kazancından⁸ indirilebilecektir.

5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun⁹ ile 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'na¹⁰ göre ise, 1/1/2022 tarihinden itibaren, ilgili Kanunlar kapsamında sağlanan teşviklerden istifade edenlerin, teşvik miktarının yüzde ikisini pasifte geçici bir hesaba aktarması ve aktarılan meblağın girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması, girişim sermayesi yatırım ortaklıkları ya da kuluçka merkezlerinde faaliyette bulunan girişimcilere sermaye olarak konulması zorunlu hale getirilmiştir¹¹. Çalışma kapsamında öncelikli olarak, Vergi Usul Kanunu kapsamında girişim sermayesi fonu ayrılmasının şartları ele alınacak, ilerleyen bölümlerde ise, vergi teşviklerinden yararlananların fon ayırma ve ayrılan tutarı aktarmasına ilişkin yükümlülükleri ele alınacaktır.

II. GİRİŞİM SERMAYESİ FONU

Girişimcilerin ve orta ve küçük ölçekli şirketlerin desteklenmesi amacıyla vergi teşviklerinin tanımlanması, girişimciliğin özendirilmesi ve gelişmesi ile şirketlerin hayatta kalması açısından başvurulan en önemli yöntemlerdendir. Bu hususta, bireysel girişimciler ya da yeni kurulan işletmeler açısından vergi istisnası ya da vergi indirimi gibi müesseseler tanımlanabilmektedir. Bu anlamda örneğin; Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 20. maddesine göre, ticari, zirai veya mesleki faaliyeti nedeniyle ilk defa gelir vergisi mükellefiyeti tesis olunan ve mükellefiyet başlangıç tarihi itibarıyla yirmi dokuz yaşını doldurmamış tam mükellef gerçek kişilerin, faaliyete başladıkları takvim yılından itibaren üç vergilendirme dönemi boyunca elde ettikleri bu kazançlarının 75.000 Türk lirasına kadar olan kısmı, Kanunda belirtilen şartlar dâhilinde gelir vergisinden istisna tutulmuştur.

Benzer hükümler yeni kurulan işletmeler açısından da getirilebilmekte olup, bu ve benzeri düzenlemelerin girişim sermayesinin artırılarak gelişmesi yönünden önemi yadsınamaz. Bir diğer taraftan ise, bireysel girişimciler ile işletmelere yatırım yapılmasına yönelik vergi teşvikleri de öngörülebilmektedir. Nitekim yeni kurulan firmalar ya da girişimciler açısından en önemli finansman kaynaklarından birisini de, vergi teşvikleri sunulan yatırımcı ya da yatırımlar oluşturmaktadır¹². Vergi Usul Kanunu'nda da, yapılan yatırımların özendirilmesine yönelik önemli bir düzenleme yer almaktadır. Buna göre, Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenleme ve denetimine tabi olarak Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak olan girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına sermaye olarak konulması veya girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması amacıyla, ilgili dönem kazancından veya beyan edilen gelirden girişim sermayesi fonu ayrılacaktır¹³.

[2] Resmî Gazete Tarihi: 10.01.1961 Resmî Gazete Sayısı: 10705.

[3] Resmî Gazete Tarihi: 15.06.2012 Resmî Gazete Sayısı: 28324.

[4] Vergi Usul Kanunu m. 325/A.

[5] Resmî Gazete Tarihi: 06.01.1961 Resmî Gazete Sayısı: 10700.

[6] Resmî Gazete Tarihi: 21.06.2006 Resmî Gazete Sayısı: 26205.

[7] Gelir Vergisi Kanunu m. 89.

[8] Kurumlar Vergisi Kanunu m. 10.

[9] Resmî Gazete Tarihi: 12.03.2008 Resmî Gazete Sayısı: 26814.

[10] Resmî Gazete Tarihi: 06.07.2001 Resmî Gazete Sayısı: 24454.

[11] Bkz. 5746 sayılı Kanun m. 3/son ve 4691 sayılı Kanun ek m. 3.

[12] James M. Poterba, "Venture Capital and Capital Gains Taxation", **Tax Policy and the Economy**, Vol. 3, 1989, s. 65.

[13] Vergi Usul Kanunu m. 325/A/1.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 89. maddesine göre, gelir vergisi matrahının tespitinde, gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlerden girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların beyan edilen gelirin %10'unu aşmayan kısmı indirilebilecektir. Benzer şekilde, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10. maddesine göre, kurumlar vergisi matrahının tespitinde, kurum kazancından girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların beyan edilen gelirin %10'unu aşmayan kısmı indirilebilecektir.

III. GİRİŞİM SERMAYESİ FONU AYIRMA ŞARTLARI

A. Fon Olarak Ayrılan Tutarlara İlişkin Sınırlar

Vergi Usul Kanunu kapsamında, girişim sermayesi fonuna ilişkin olarak ayrılacak tutarla ilgili bir sınır öngörülmüştür. Buna göre, girişim sermayesi fonu olarak ayrılacak tutarın, kurum kazancının veya beyan edilen gelirin %10'unu ve öz sermayenin %20'sini aşmaması gerekmektedir. Bu anlamda, ayrılan tutarın yalnızca kurum kazancının veya beyan edilen gelirin %10'unu aşmaması yeterli olmayıp, aynı zamanda, öz sermayenin de %20'sini aşmaması gerekmektedir.

Gelir Vergisi Kanunu'na göre, gelir, bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların safi tutarıdır. Gelire giren kazanç ve iratlar ise tahdidi olarak sayılmış olup, ticarî kazançlar, ziraî kazançlar, ücretler, serbest meslek kazançları, gayrimenkul sermaye iratları, menkul sermaye iratları ve diğer kazanç ve iratlar olarak belirlenmiştir¹⁴. Kanun'un 40. ve 41. maddelerinde ise, safi kazancın tespit edilmesi açısından indirilmesi kabul edilen giderler ve indirilemeyecek olan giderler belirlenmiştir.

Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre, kurum kazancı, gelir vergisinin konusuna giren gelir unsurlarından oluşur¹⁵. Kanun'un 6. maddesine göre, safi kurum kazancının tespitinde, Gelir Vergisi Kanunu'nun ticarî kazanç hakkındaki hükümleri uygulanacaktır. Kurumların kazancı

gerçek usulde tespit edilebilir¹⁶. Bu anlamda, bilanço esasına göre ticari kazanç, öz sermayenin hesap dönemi sonunda ve başındaki değerleri arasındaki olumlu farktır. İşletmeye ilave olunan değerler bu farktan indirilir, işletmeden çekilen değerler ise farka eklenir. Ayrıca, Vergi Usul Kanunu'nun değerlemeye ait hükümleri ile Gelir Vergisi Kanunu'na göre indirilecek giderler ile gider kabul edilmeyen ödemelere ilişkin hükümlerine uyulmalıdır¹⁷. Ayrılan fon tutarının, kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmesi gerekmektedir¹⁸.

1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'ne¹⁹ göre, indirim tutarının tespitinde beyan edilen gelir olarak ticari bilanço kâr veya zararına kanunen kabul edilmeyen giderler eklenmek ve geçmiş yıl zararları ile varsa tüm indirim ve istisnalar düşülmek suretiyle bulunan tutar [Ticari bilanço kârı (zararı) + kanunen kabul edilmeyen giderler - geçmiş yıl zararları - tüm indirim ve istisnalar] dikkate alınacaktır. İndirim konusu yapılacak tutarın tespitinde, her yıl girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarlar ayrı ayrı dikkate alınacaktır. Önceki yıllarda ayrılan fon tutarları için tekrar indirim uygulanmayacaktır. Tebliğe göre ayrıca, girişim sermayesi fonu ilgili dönem kazancından ayrılacağından, pasifte özel bir fon hesabına alınacak tutar hesap dönemi sonu itibarıyla tespit edilebilecektir²⁰.

B. Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına veya Fonlarına Yatırım Yapılması

Vergi Usul Kanunu kapsamında, girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarın, ayrıldığı yılın sonuna kadar girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya girişim sermayesi yatırım fonlarına yatırım yapılması gerekmektedir. Nitekim girişim sermayesi fonuna ilişkin düzenleme ile birlikte, girişimciliğin ve bu alandaki yatırımların özendirilmesi ve girişimcilik ekosistemine katkı sağlanması açısından, girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya girişim sermayesi yatırım fonlarına yatırım yapılması oldukça önemlidir.

[¹⁴] Gelir Vergisi Kanunu m. 1-2.

[¹⁵] Kurumlar Vergisi Kanunu m. 1/2.

[¹⁶] Altar Ömer Arpacı, "Kurum Kazancının Tespitinde Giderler", *Vergi Sorunları Dergisi*, Sayı: 175, Nisan 2003, s. 208.

[¹⁷] Gelir Vergisi Kanunu m. 38.

[¹⁸] Kurumlar Vergisi Kanunu m. 10/1.

[¹⁹] Resmî Gazete Tarihi: 03.04.2007 Resmî Gazete Sayısı: 26482.

[²⁰] 1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği.

Böylelikle, girişim sermayesi yatırım ortaklıkları ve girişim sermayesi yatırım fonlarının sayıları artırılarak, finansman gücü yeterli olmayan girişimci ve girişimlerin iş fikri ve projelerinin gerçekleşmesine önemli bir katkıda bulunmuş olacaktır²¹.

Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları ve Fonları 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na²² dayanılarak kurulmaktadır. Buna göre, yatırım ortaklıkları, sermaye piyasası araçları, gayrimenkul, girişim sermayesi yatırımları ile Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirlenecek diğer varlık ve haklardan oluşan portföyleri işletmek amacıyla, paylarını ihraç etmek üzere kurulan sabit veya değişken sermayeli anonim ortaklıklardır²³. Bu anlamda, girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının Anonim Şirket statüsünde olması gerekmektedir. Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği²⁴ göre, ortaklıklar girişim sermayesi yatırım ortaklığı olarak kurulabileceği gibi, anonim ortaklıklar esas sözleşmelerini Kanun ve bu Tebliğ hükümlerine uygun olarak değiştirerek girişim sermayesi yatırım ortaklığına dönüşebilirler²⁵.

Banka ve yatırım işletmesi tarafından kurulan birçok portföy yönetim işletmeleri mevcut olup, söz konusu portföy işletmeleri kendi yönetimleri ve fon şemsiyesi altında girişim sermayesi yatırım fonlarını oluşturmaktadır²⁶. Sermaye Piyasası Kanunu'na göre yatırım fonları, tasarruf sahiplerinden fon katılma payı karşılığında toplanan para ya da diğer varlıklarla, tasarruf sahipleri hesabına, inançlı mülkiyet esaslarına göre Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirlenen varlık ve haklardan oluşan portföy veya portföyleri işletmek amacıyla portföy yönetim şirketleri tarafından fon iç tüzüğü ile kurulan ve tüzel kişiliği bulunmayan mal varlığıdır²⁷. Fonun ana faaliyeti, girişim sermayesi yatırımlarından oluşan portföyü işletmek olarak belirlenmiştir²⁸.

C. Ayrılan Fonun Pasifte Geçici Hesapta Tutulması

Girişim sermayesi fonu ayrılması için dikkat edilmesi gereken hususlardan birisi de, ayrılan fonun pasifte geçici bir hesapta tutulmasıdır. Mükellefler tarafından, pasifte geçici hesapta tutulan fonun, ayrıldığı yılın sonuna kadar girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya girişim sermayesi yatırım fonlarına yatırım yapılması gerekmektedir²⁹.

Girişim sermayesi fonunun pasifte geçici bir hesapta tutulması önemlidir. Nitekim fonun pasifteki bir hesapta tutulacağının vurgulanmasıyla, girişim sermayesi fonunun ayrılması için bilanço esasına göre defter tutulması gerektiği anlaşılmaktadır³⁰.

1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'ne göre, girişim sermayesi fonu ilgili dönem kazancından ayrılacağından, pasifte özel bir fon hesabına alınacak tutar da hesap dönemi sonu itibarıyla tespit edilebilecektir. Fon hesabına alınma işleminin, izleyen hesap döneminin başından itibaren kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği tarihe kadar yapılması gerekmektedir. Böylelikle, indirim konusu yapılacak olan kazanç tutarı, ilgili dönemin genel sonuç hesaplarına yansıtacak ve kurumlar vergisi beyannamesinin ilgili satırında gösterilmek suretiyle indirimden yararlanılabilecektir.

D. Ayrılan Fonun Vergilendirilmesi

Girişim sermayesi fonu ayrılması kapsamında vergi indiriminden yararlanabilmek için, Kanun ile belirlenen koşullara riayet edilmesi gerekmektedir. Nitekim aksi halde, fon olarak ayrılan tutar üzerinden vergi alınması söz konusu olabilecektir.

[21] Kadir Gülçin ve Ayşe Gül Köksal, "AR-GE ve Teknopark İşletmelerine Getirilen Girişim Sermayesi Yatırım Fonu Ayırma Zorunluluğunun Vergilendirme ve Uygulama Esasları", **Vergi Raporu**, Sayı: 276, Eylül 2022, s. 26.

[22] Resmî Gazete Tarihi: 30.12.2012 Resmî Gazete Sayısı: 28513.

[23] Sermaye Piyasası Kanunu m. 48/1.

[24] Resmî Gazete Tarihi: 09.10.2013, Resmî Gazete Sayısı: 28790.

[25] Madde 5/1

[26] Gülçin ve Köksal, s. 15.

[27] Sermaye Piyasası Kanunu m. 52/1.

[28] Girişim Sermayesi Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği (III-52.4), Resmî Gazete Tarihi: 02.01.2014, Resmî Gazete Sayısı: 28870, m. 4/3.

[29] Vergi Usul Kanunu m. 325/A/2.

[30] Nedim Bayraktaroğlu, "Girişim Sermayesi Fonu", **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı: 349, Ekim 2017, s. 92.

Bu noktada dikkat edilmesi gereken ilk husus, fonun ayrılma amacına uygun surette yatırım yapmak üzere kullanılmasıdır. Bu anlamda, fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya girişim sermayesi yatırım fonlarına yatırım yapılmaması halinde, tahakkuk ettirilmeyen vergiler gecikme faizi ile birlikte tahsil edilecektir³¹. Nitekim yıl sonuna kadar yatırım yapılmayarak, vergi indiriminden yararlanma amacının gerçekleştirilmesine engel olunmakta ve verginin zamanında tahsil edilememesi nedeniyle, tahakkuk ettirilmeyen vergiler gecikme faiziyle birlikte alınmaktadır.

Buna ek olarak, fonun amacı dışında herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledilmesi, işletmeden çekilmesi, ortaklara dağıtılması, dar mükelleflerce ana merkeze aktarılması veya işin terki, işletmenin tasfiyesi, devredilmesi, bölünmesi ya da girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin veya girişim sermayesi yatırım fonu katılma paylarının elden çıkarılmasından itibaren altı ay içinde aynı amaçla yeniden kullanılmaması halinde, bu işlemlerin yapıldığı veya sürenin dolduğu dönemde vergiye tabi olunacaktır³². Bu durumların gerçekleşmesi halinde, işlemlerin yapıldığı veya sürenin dolduğu dönemde diğer kazançlarla ilişkilendirilmeksizin vergiye tabi tutulması gerekmektedir. Fon tutarları, beyan edildiği döneme ilişkin dönem zararı, geçmiş yıl zararları, indirim ve istisnalar ile ilişkilendirilmeksizin vergilendirilecektir³³.

IV. FON AYIRMA VE AKTARMA ZORUNLULUĞU

5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ile 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında, araştırma ve geliştirme ve tasarım faaliyetleri ile bilimsel çalışmaların ve teknoloji geliştirme bölgelerinde gerçekleştirilen faaliyetlerin desteklenmesi açısından önemli vergi teşvikleri öngörülmüştür. Bu teşviklerden yararlanılması, araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunan kişi ve işletmelerin ve teknoloji geliştirme bölgelerinde çalışanların bilimsel faaliyetlerine devam etmesi ve

yenilik çalışmalarının desteklenerek gelişmesi açısından oldukça önemli olmakla birlikte, söz konusu teşviklerden yararlananlar açısından, girişim sermayesi fonu ayırma ve ayrılan fonu belirli şartlar altında aktarma zorunluluğu öngörülmüştür.

5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ile araştırma ve geliştirme ve yenilik faaliyetleri ile tasarım faaliyetlerinde bulunanlara vergi indirimi hakkı tanınmıştır. 1/1/2022 tarihinden itibaren, yıllık beyanname üzerinden yararlanılan indirim tutarı 1.000.000 Türk lirası ve üzerinde olan kurumlar vergisi mükellefleri tarafından, bu tutarın yüzde ikisinin pasifte geçici bir hesaba aktarılması zorunlu tutulmuştur. Bu tutarın, geçici hesabın olduğu yılın sonuna kadar Türkiye’de yerleşik girişimcilere yatırım yapmak üzere kurulmuş girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması veya girişim sermayesi yatırım ortaklıkları ya da 4691 sayılı Kanun kapsamındaki kuluçka merkezlerinde faaliyette bulunan girişimcilere sermaye olarak konulması yükümlülüğü getirilmiştir³⁴.

Benzer şekilde, 4691 sayılı Kanun’a göre, teknoloji geliştirme bölgelerinin yönetimi ve işletmesinden sorumlu şirketlerin, Kanun uygulaması kapsamında elde ettikleri kazançlar ile teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, münhasıran bu Bölgedeki yazılım, tasarım ve araştırma ve geliştirme faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları gelir ve kurumlar vergisinden istisna tutulmuştur³⁵. Söz konusu Kanun ile de, 1/1/2022 tarihinden itibaren yıllık beyanname üzerinden istisna edilen kazançları tutarı 1.000.000 Türk lirası ve üzerinde olan gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri tarafından, bu tutarın yüzde ikisinin pasifte geçici bir hesaba aktarılması ve geçici hesabın olduğu yılın sonuna kadar Türkiye’de yerleşik girişimcilere yatırım yapmak üzere kurulmuş girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması veya girişim sermayesi yatırım ortaklıkları ya da bu Kanun kapsamındaki kuluçka merkezlerinde faaliyette bulunan diğer girişimcilere sermaye olarak konulması yükümlülüğü getirilmiştir³⁶.

[³¹] Vergi Usul Kanunu m. 325/A/2.

[³²] Vergi Usul Kanunu m. 325/A/3.

[³³] 1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği.

[³⁴] 5746 sayılı Kanun m. 3/14.

[³⁵] Bkz. 4691 sayılı Kanun geçici madde 2.

[³⁶] 4691 sayılı Kanun ek madde 3.

Bu doğrultuda, ilgili düzenlemelere göre, vergi teşvikinden yararlananların, girişim sermayesi fonu ayırmaları zorunlu hale getirilmektedir. Böylelikle, normal şartlar altında vergilendirilecek tutarın pasifte geçici bir hesapta tutulmasına izin verilmekte ancak bu tutarın belli bir kısmının girişim sermayesi yatırım fon ya da ortaklıklarına veya kuluçka merkezlerindeki girişimcilere yatırım için kullanılması zorunlu tutulmaktadır.

Söz konusu Kanunlara göre, aktarılması gereken tutar yükümlülüğü, yıllık bazda 20.000.000 Türk lirası ile sınırlı olup, girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarın ilgili yılın sonuna kadar aktarılmaması durumunda, yıllık beyanname üzerinden 5746 sayılı Kanun'a göre vergi indirim ve 4691 sayılı Kanun'a göre vergi istisnası konusu yapılan tutarın yüzde yirmisi, ilgili yılda yararlanılan indirim ve istisnaya konu edilemeyecektir. Zamanında tahsil edilemeyen vergiler ise, vergi ziyai cezası uygulanmaksızın tarh edilecektir. Ayrıca belirtilmelidir ki, ilgili düzenlemelere göre, girişim sermayesi desteklerinin aktarımından itibaren en az dört yıl boyunca ilgili şirketlerde kalması gerekmektedir.

V. SONUÇ

Girişim sermayesine ilişkin teşvikler, ülkemizde araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin ve bilimsel çalışmaların gelişmesi ve girişimcilik ekosisteminin desteklenmesi açısından elzemdir. Bu açıdan, sağlanan vergi teşvikleri, girişim sermayesi yatırım ortaklıkları ve girişim sermayesi yatırım fonlarının sayılarının artırılarak girişimciliğin özendirilmesi ve yenilik faaliyetlerinin artırılmasına yol açabilecektir.

Bu kapsamda, Vergi Usul Kanunu'nun 325/A maddesi ile girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına sermaye olarak konulması veya girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması amacıyla, girişim sermayesi fonu ayırma imkânı getirilmiştir. Bu fonun, kurum kazancının veya beyan edilen gelirin %10'unu aşmaması gerekmektedir. Buna ek olarak, fon tutarının öz sermayenin %20'sini de aşmaması gerekmektedir. Söz konusu düzenlemeye

göre, girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarın pasifte geçici bir hesapta tutulması ve fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya girişim sermayesi yatırım fonlarına yatırım yapılmak üzere kullanılması gerekmektedir.

Bu doğrultuda, Vergi Usul Kanunu ile girişim sermayesi fonu ayırma ihtiyari bir durum olarak düzenlenmiş olmakla birlikte, bu fonun ayrılması durumunda, girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına ve girişim sermayesi yatırım fonlarına yatırım yapılması zorunlu tutulmuştur. Nitekim aksi halde, tahakkuk ettirilmeyen vergiler gecikme faizi ile birlikte alınacaktır.

5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ile 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında öngörülen teşviklerden yararlanılması halinde ise, girişim sermayesi fonu ayrılması zorunlu hale getirilmiştir. Nitekim ilgili düzenlemelere göre, bu halde, istisna ya da vergi indirimine konu kazanç tutarı 1.000.000 Türk lirası ve üzerinde olan mükellefler tarafından, bu tutarın yüzde ikisinin pasifte geçici bir hesaba aktarılması ve girişim sermayesi yatırım fon/ ortaklıkları ya da kuluçka merkezlerindeki girişimcilere sermaye olarak konulması yükümlülüğü getirilmiştir. Ayrıca, yapılan yatırımların ve desteklerin, en az dört yıl boyunca ilgili şirketlerde kalması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- [1] 1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği. Resmî Gazete Tarihi: 03.04.2007, Resmî Gazete Sayısı: 26482.
- [2] 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu. Resmî Gazete Tarihi: 06.01.1961, Resmî Gazete Sayısı: 10700.
- [3] 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu. Resmî Gazete Tarihi: 10.01.1961, Resmî Gazete Sayısı: 10705.
- [4] 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu. Resmî Gazete Tarihi: 06.07.2001, Resmî Gazete Sayısı: 24454.
- [5] 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu. Resmî Gazete Tarihi: 21.06.2006, Resmî Gazete Sayısı: 26205.

- [6] 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun. Resmî Gazete Tarihi: 12.03.2008, Resmî Gazete Sayısı: 26814.
- [7] 6322 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. Resmî Gazete Tarihi: 15.06.2012, Resmî Gazete Sayısı: 28324.
- [8] 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu. Resmî Gazete Tarihi: 30.12.2012, Resmî Gazete Sayısı: 28513.
- [9] Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesine İlişkin Uygulama ve Denetim Yönetmeliği. Resmî Gazete Tarihi: 10.08.2016, Resmî Gazete Sayısı: 29797.
- [10] Arpacı, Altar Ömer. “Kurum Kazancının Tespitinde Giderler”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı: 175, Nisan 2003, ss. 207-245.
- [11] Bayraktaroğlu, Nedim. “Girişim Sermayesi Fonu”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı: 349, Ekim 2017, ss. 89-94.
- [12] Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği (III-48.3). Resmî Gazete Tarihi: 09.10.2013, Resmî Gazete Sayısı: 28790.
- [13] Girişim Sermayesi Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği (III-52.4), Resmî Gazete Tarihi: 02.01.2014, Resmî Gazete Sayısı: 28870.
- [14] Gülçin, Kadir ve Köksal, Ayşe Gül. “AR-GE ve Teknopark İşletmelerine Getirilen Girişim Sermayesi Yatırım Fonu Ayırma Zorunluluğunun Vergilendirme ve Uygulama Esasları”, **Vergi Raporu**, Sayı: 276, Eylül 2022, ss. 11-27.
- [15] Poterba, James M. "Venture Capital and Capital Gains Taxation", **Tax Policy and the Economy**, Vol: 3, 1989, ss. 47-68.
- [16] Rubel, Stanley M. “What venture capital financing has done for small business”, **Business Lawyer (ABA)**, Vol: 26, No: 3, January 1971, ss. 747-752.
- [17] Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği. Resmî Gazete Tarihi: 10.08.2016 Resmî Gazete Sayısı: 29797.